

**Niet Churchill
maar Roosevelt was
de held**

Correctie op de geschiedenis: Niet Winston Churchill maar de president van de VS, Franklin D. Roosevelt, was het militaire genie in de Tweede Wereldoorlog, schrijft **Nigel Hamilton** (73) in zijn dissertatie over Roosevelt in 1943.

De gelauwerde Amerikaanse biograaf promoveerde aan de RUG bij Hans Renders, de directeur van het Biografie Instituut. Hij won met zijn boek de Wierenga-Rengerink PhD Prijs 2016.

Het is het jaar 1943 en Franklin D. Roosevelt (FDR), de 32e president van de Verenigde Staten, bezoekt de Amerikaanse troepen in Noord-Afrika en neemt deel aan de Conferentie van Casablanca van de geallieerde leiders. Daar maakt hij zich hard voor een nieuw militair doel van de geallieerden: de onvoorwaardelijke overgave van de Asmogendheden – in het bijzonder Duitsland, Italië en Japan – zonder mogelijkheid tot onderhandeling. Tot nu toe luidt de geschiedenis dat Roosevelt in Casablanca toegaf aan Winston Churchill, premier van Groot-Brittannië. ‘Churchill wilde het Middellandse Zee-gebied onder controle krijgen, om zo een open route te houden tot de Britse koloniën. Ik denk niet dat hij veel interesse had in het verslaan van de Duitsers’, zegt Nigel Hamilton (1944), biograaf en historicus. Hij promoveerde in 2016 aan de RUG op een dissertatie over Roosevelt in 1943. In dat jaar besloot Roosevelt de Amerikaanse troepen in het gebied rondom de Middellandse Zee ervaring te laten opdoen, voordat ze naar Groot-Brittannië afreisden om het Kanaal over te steken en zo de troepen van Hitler te verslaan. Die strategie bleek uiteindelijk doorslaggevend voor het winnen van de oorlog. Churchill werkte hem in dat jaar continu tegen.

Waarom we dan Churchill collectief herdenken als een groot militair genie en FDR niet? ‘Omdat Roosevelt stierf in 1945, en Churchill een begenadigd schrijver was. Hij zag zichzelf als de architect van de militaire overwinning en herschreef de geschiedenis als zodanig’, zegt Hamilton.

Correctie op de geschiedenis

In zijn dissertatie gaat Hamilton specifiek in op het jaar 1943, waar historici voorheen weinig aandacht aan hebben besteed. Oorspronkelijk was dat niet het idee, zegt hij. ‘Ik wilde FDR als *commander-in-chief*, de hoogste bevelhebber van de Amerikaanse militairen, portretteren. In zeventig jaar had geen enkele historicus hem door die lens bekeken. FDR was altijd de briljante politicus, de staatsman, de milieu-voorvechter, zelfs de postzegelverzamelaar. Maar uit mijn onderzoek blijkt dat hij ook een groot militair strateeg was.’ Hamiltons promotor Hans Renders, directeur van het Biografie Instituut, schreef over de dissertatie dat het een ‘correctie’ op de geschiedenis is. Waarom was dat nodig? Hamilton: ‘Het probleem is dat historici proberen patronen te ontdekken in de geschiedenis, haast als statistici. Ze kijken niet genoeg naar gebeurtenissen op microscopische schaal. Dat is wat een biograaf tegenwoordig doet. Die kijkt in detail naar een specifiek persoon. Niet zozeer

FOTO FRANK MONKIEWICZ

om een persoonlijkheid in kaart te brengen, maar wél de manier waarop die persoon de wereld om hem heen beïnvloedt. Historici zijn vaak oppervlakkig in hun onderzoek, waar een biograaf haast forensisch onderzoek doet als een rechercheur.’

Wereldorde

Op deze manier te werk gaand legde Hamilton Rooseveltts verdiensten bloot. Waar Churchill vooral geïnteresseerd was in het winnen van de oorlog om de oude wereldorde onder Britse

heerschappij te herstellen, had Roosevelt andere plannen. ‘Hij was bezig met wat er na de oorlog moest veranderen. Hij was voorstander van het oprichten van de Verenigde Naties, met een veiligheidsraad waarin de grote wereldmachten verenigd werden.’ In Rooseveltts visie waren dat de VS, de Sovjet-Unie, Groot-Brittannië en China. ‘Daarin was hij visionair. FDR zag dat China met zijn grootte, bevolking en geschiedenis een zeer grote rol zou gaan spelen op het wereldtoneel.’ FDR maakte het niet meer mee. In 1945 (twee weken voor Hitler) stierf hij terwijl hij zich voorbereidde op zijn toespraak voor de oprichtingsvergadering van de VN.

De Verenigde Naties kwamen er. De wereldmachten raakten op politiek vlak verbonden en al snel volgden economische verbintenissen in de vorm van handelsverdragen. In de zeventig jaar sinds de Tweede Wereldoorlog is zo een nieuwe, verbonden wereldorde ontstaan, precies zoals FDR voor ogen had. ‘Roosevelt zag Amerika als de lijm die de wereld bij elkaar houdt, en zo is het de afgelopen zeventig jaar geweest.’

Donald Trump

Maar onder president Trump zou daar wel eens verandering in kunnen komen. ‘Ik maak me zorgen of deze wereldorde Donald Trump zal overleven’, zegt Hamilton. ‘Hij is niet erg geïnteresseerd in iets anders dan de lijm die zijn zakenimperium bij elkaar houdt.’ Volgens Hamilton zal de rol van Amerika onder Trump afnemen, en zal China machtiger worden, zowel militair als economisch. Dat is al een flinke tijd aan de gang, geeft Hamilton toe, maar ‘Donald Trump representeert het ergste aan Amerika, iets naast zijn egoïstische zelf. Een culturele crisis, waarin Amerika faalt in het aanpassen aan de uitdagingen van een veranderende wereld.’

Het komt Hamilton maar al te bekend voor. ‘Ik heb het Britse rijk zien afbrokkelen. Het soort isolationisme dat Trump nu propageert

Vervolg op pagina 6 →

'Roosevelt zag Amerika als de lijm die de wereld bij elkaar houdt'

Vervolg van pagina 5

Roosevelt versus Churchill

bevelhebbers in oorlog – 1943

(Vertaling van: Commander in Chief: FDR's battle with Churchill)

WWW.VEENMEDIA.NL € 29,99

is precies wat Groot-Brittannië deed na de Tweede Wereldoorlog. Met de Brexit is de laatste steen van de ruïne van het Britse rijk geruimd. Dat proces heeft decennia geduurd. En de Verenigde Staten staan nu aan het begin ervan.'

Als Amerika niet langer de lijm is die de moderne wereldorde staande houdt, is een nieuwe wereldoorlog dan mogelijk? Zouden de wereldmachten tegenover elkaar kunnen komen te staan? 'Ik denk niet dat Amerika direct aan Rusland of China de oorlog zal verklaren,' zegt Hamilton, 'maar er schuilt een gevaar in het ontstaan van een kleiner conflict, bijvoorbeeld tussen Amerika en Noord-Korea. Als er geen overeenstemming meer is tussen de wereldmachten, kan zoiets flink escaleren. Dat is immers ook hoe de Eerste Wereldoorlog is ontstaan.'

Groningen

Hamilton had al 27 boeken op zijn naam toen hij op zijn 72e promoveerde. Met boeken over onder andere John F. Kennedy en Bill Clinton verwierf hij faam als biograaf, ook al waren de families van zijn onderwerpen – Kennedy en Clinton – niet altijd even gecharmeerd van zijn werk. Ondanks zijn uitgebreide CV als biograaf, historicus en docent, was Hamilton niettemin nooit gepromoveerd. 'Ik was vijftig jaar geleden in Cambridge begonnen aan een dissertatie over de Berlijnse Conferentie van 1884, maar heb die nooit afgemaakt,' zegt hij. 'Ik zette het project in de ijskast en dacht er niet meer aan.' Maar in de herfst van zijn loopbaan, als gearriveerd biograaf, kreeg hij behoefte aan stevige, deskundige feedback op zijn werk. Hans Renders kende hij uit het internationale biografencircuit als een kritisch wetenschapper. Wat zijn uitgevers hem niet gaven, kon hij krijgen door bij Renders te promoveren. 'Ik vond het prachtig om dat in Groningen te doen. De stad is fantastisch en het instituut zeer gerenommeerd. Het enige wat ik niet leuk vond, was de verdediging. Er waren teveel professoren die moeilijke vragen stelden. Toen ik eindelijk "hora est" hoorde, was ik blijer dan ik me in tijden had gevoeld.'